

УДК 334:005.591.6

JEL L510

DOI 10.32782/2786-765X/2025-9-35

Томецький В.М.

здобувач третього рівня вищої освіти,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2271-2000>

ВНУТРІШНЄ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розкрито сутність інвестиційної діяльності підприємств. Визначено, що внутрішнє регулювання інвестиційної діяльності включає в себе комплекс управлінських рішень, процедур, механізмів, методів і політик, які розробляються та реалізуються безпосередньо на підприємстві. Встановлено, що внутрішніми інструментами регулювання інвестиційної діяльності є: стратегічне планування інвестицій, внутрішня інвестиційна політика, методи аналізу та оцінки інвестиційних проектів, бюджетування інвестицій, контроль за виконанням інвестиційних програм, внутрішній аудит та інвестиційний моніторинг. Обґрунтовано, що інвестиційна стратегія підприємства є одним із основних внутрішніх інструментів управління інвестиційною діяльністю. Вона визначає загальний напрямок, пріоритети, принципи та обсяги інвестицій у рамках довгострокових цілей розвитку. Розкрито етапи інвестиційної стратегії підприємства: аналіз зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища, визначення стратегічних цілей, оцінка інвестиційного потенціалу підприємств, розробка стратегічних напрямів для інвестування, встановлення критеріїв для оцінки ефективності інвестиційних проектів, вибір портфеля інвестиційних проектів, контроль та коригування інвестиційної стратегії. Запропоновано науковий підхід щодо оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства, що є передумовою розробки інвестиційної стратегії, як внутрішнього регулятора інвестиційної діяльності. Обґрунтовано, що інвестиційна стратегія є інструментом, який забезпечує системність, передбачуваність і ефективність інвестиційної діяльності, узгодженість між стратегічними цілями та реальними можливостями, сприяє мінімізації ризиків і підвищенню ефективності капіталовкладень, стабільному розвитку у довгостроковій перспективі в умовах конкурентного середовища, зменшує рівень невизначеності та ризику.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, підприємство, внутрішнє регулювання інвестиційної діяльності, інвестиційний потенціал, інвестиційна стратегія.

Постановка проблеми. У сучасній економіці інвестиційна діяльність є одним із основних факторів, що забезпечують стійкий розвиток підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, розширення ринків збуту, а також впровадження інновацій і технічне оновлення виробництва. Ефективне управління інвестиційними ресурсами сприяє досягненню стратегічних цілей, оптимізації витрат і підвищенню загальної ефективності господарської діяльності. Особливо важливим є дослідження внутрішніх інструментів регулювання інвестиційної діяльності, адже саме ці внутрішні механізми управління дозволяють гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати оптимальне використання наявного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність інвестицій, інвестиційної діяльності, форми і методи державного регулювання інвестиційною діяльністю, засади інвестиційної політики, фактори інвестиційної привабливості розкривали вітчизняні науковці П.І.Гайдуцький, С.М.Безродна, Н.В.Миськова, В.М.Мотриченко, О.В.Маніна, Н.Г.Шадура-Никипорець, Н.Б.Ярошевич, І.Ю.Кондрат, А.І.Якимів, Л.С.Селіверстова, О.М.Міх.

Разом із тим недостатньо розкритими залишаються питання внутрішнього регулювання інвестиційної діяльності підприємства.

Метою статті є ознайомлення з теоретичними основами та практичними аспектами внутрішнього регулювання інвестиційної діяльності підприємств, визначення ефективних інструментів управління інвестиціями та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність підприємства включає процеси залучення, розподілу та використання фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів з метою створення або модернізації основного капіталу, розробки нових технологій, впровадження інноваційних продуктів та покращення фінансово-економічних показників. Як зазначає О. Д. Василик, інвестиції є ключовим джерелом економічного зростання, а ефективна організація інвестиційного процесу дозволяє підприємствам досягати стійких конкурентних переваг на ринку [1, с. 57].

Внутрішнє регулювання інвестиційної діяльності включає в себе комплекс управлінських рішень, процедур, механізмів, методів і політик, які розробляються та реалізуються

безпосередньо на підприємстві. Це регулювання спирається на внутрішню нормативно-методичну базу, організаційну структуру, а також на системи стратегічного планування, інвестиційного аналізу, контролю та оцінки ефективності. Як зазначає Л.І. Михайлова, внутрішнє регулювання інвестиційної діяльності має базуватися на принципах економічної доцільності, обґрунтованості інвестиційних рішень, збалансованості ризиків і доходності, а також на системному підході в управлінні ресурсами [2, с. 102].

Ключовими внутрішніми інструментами регулювання інвестиційної діяльності є: стратегічне планування інвестицій, внутрішня інвестиційна політика, методи аналізу та оцінки інвестиційних проектів (таких як NPV, IRR, PI, DPP та інші), бюджетування інвестицій, контроль за виконанням інвестиційних програм, внутрішній аудит та інвестиційний моніторинг. Ефективність використання цих інструментів залежить від кваліфікації управлінського персоналу, рівня автоматизації управлінських процесів, наявності достовірної інформаційної бази та загальної корпоративної культури (рис. 1).

У сучасних умовах економічної турбулентності, частих змін у законодавстві, коливань фінансових ринків та нестабільності цін, підприємствам необхідно постійно вдосконалювати свої внутрішні системи управління інвестиційною діяльністю. Внутрішні інструменти, на відміну від зовнішніх, таких як державне регулювання, кредитна політика та інвестиційні фонди, дозволяють швидко реагувати на зміни, адаптувати інвестиційні стратегії та забезпечувати гнучкість управлінських рішень.

Внутрішні інструменти регулювання інвестиційної діяльності сприяють створенню ефективної інвестиційної системи на підприємстві. Ця система не лише забезпечує вибір найперспективніших проектів, але й включає контроль за

їх реалізацією, оцінку досягнутих результатів та коригування інвестиційної політики відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Дослідження Т.І. Савченко показує, що на підприємствах з налагодженою системою внутрішнього регулювання інвестицій спостерігається вищий рівень інвестиційної привабливості, підвищена рентабельність активів та знижений рівень ризиків [3, с. 64].

Інвестиційна стратегія підприємства є одним із основних внутрішніх інструментів управління інвестиційною діяльністю. Вона визначає загальний напрямок, пріоритети, принципи та обсяги інвестицій у рамках довгострокових цілей розвитку. Ця стратегія слугує основою для ухвалення рішень щодо доцільності, обсягів та джерел інвестування, а також для розробки інвестиційної політики, планів, програм і механізмів контролю за реалізацією інвестиційних проектів [4, с. 135].

Інвестиційна стратегія забезпечує узгодженість дій підприємства в інвестиційній сфері з його загальною корпоративною стратегією, ресурсними можливостями, рівнем ризику та змінами зовнішнього середовища. Як зазначає В. М. Геєць, стратегія інвестування є інструментом для прогнозування та забезпечення майбутнього конкурентного становища підприємства через оптимальне використання інвестиційного потенціалу [5, с. 88].

Процес розробки інвестиційної стратегії складається з кількох етапів:

1. Аналіз зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища.
2. Визначення стратегічних інвестиційних цілей.
3. Оцінка інвестиційного потенціалу підприємства.
4. Розробка стратегічних напрямів для інвестування.

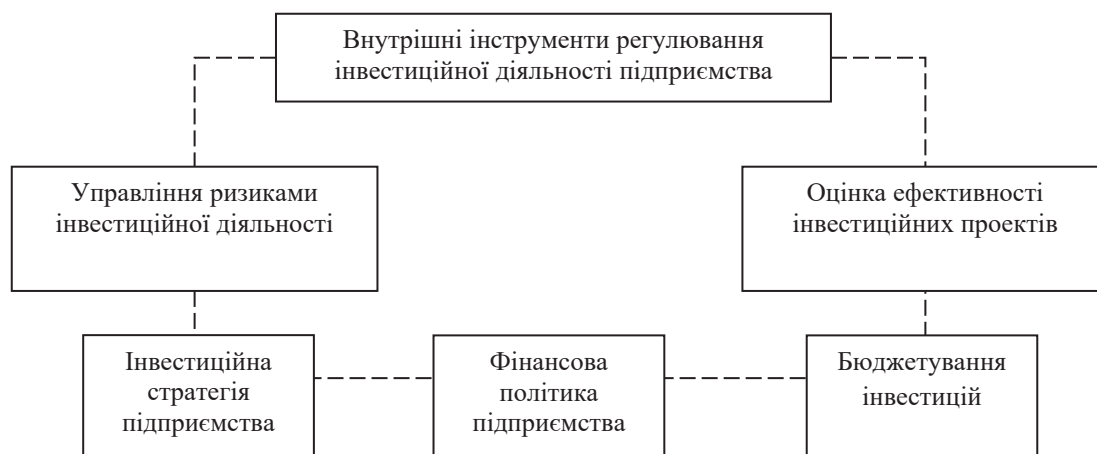

Рис. 1. Внутрішні інструменти регулювання інвестиційної діяльності підприємства

Джерело: сформовано автором

5. Встановлення критеріїв для оцінки ефективності інвестиційних проектів.

6. Вибір портфеля інвестиційних проектів.

7. Контроль та коригування інвестиційної стратегії.

Оцінка інвестиційного потенціалу підприємства. Інвестиційна стратегія повинна ґрунтуватися на реальних фінансових можливостях компанії. Інвестиційний потенціал можна визначити за допомогою наступної формули:

$$IP = RA + RP + DI + CI, \quad (1)$$

де IP – інвестиційний потенціал підприємства; RA – реінвестований прибуток; RP – резерви та фонди розвитку; DI – довгострокові інвестиційні зобов'язання (кредити, облігації); CI – залучений капітал інвесторів [6, с. 94].

Оцінка потенціалу допомагає розробити реалістичну інвестиційну стратегію, що дозволяє уникнути надмірного ризику та нераціонального розподілу ресурсів.

Визначення пріоритетів та напрямків інвестування. Пріоритети інвестування формуються на основі стратегічного аналізу підприємства, зокрема, через SWOT-аналіз. Для систематизації стратегічних напрямків використовується матриця оцінки ефективності інвестиційних проектів, яка враховує критерії ризику та прибутковості (матриця «прибутковість-ризик»).

Оцінка ефективності інвестиційних проектів у рамках стратегії. Важливим етапом впровадження інвестиційної стратегії є оцінка результативності інвестиційних проектів. Для цього застосовуються такі показники:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}, \quad (2)$$

де CF_t – грошовий потік у t -му періоді; r – ставка дисконту; IC – початкові інвестиційні витрати [7, с. 153].

Внутрішня норма прибутковості (IRR) – це така ставка дисконту (r), при якій чиста приведена вартість (NPV) дорівнює нулю. Вона обчислюється шляхом розв'язання відповідного рівняння:

$$0 = \sum_{i=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)_t} - IC, \quad (3)$$

Індекс прибутковості (PI):

$$PI = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}}{IC}, \quad (4)$$

$PI > 1$ – інвестиція ефективна

Інвестиційна стратегія повинна бути гнучкою. Для цього впроваджується система внутрішнього контролю, яка забезпечує безперервний моніторинг реалізації інвестиційних проектів, аналіз відхилень, виявлення причин та ухвалення коригувальних рішень. Це дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни в ринковій кон'юнктурі, вартості ресурсів або ризиках.

Згідно з дослідженням І.І. Бланка, ефективна інвестиційна стратегія не лише допомагає підприємству зберегти фінансову стабільність, але й створює основу для стійкого довгострокового розвитку в умовах конкуренції [8, с. 217].

Інвестиційна стратегія виконує координуючу функцію в системі управління інвестиціями. Вона встановлює основи та правила для прийняття рішень щодо інвестицій, спрямовує менеджмент на досягнення цільових показників, а також зменшує рівень невизначеності та ризику. Отже, інвестиційна стратегія є інструментом, що забезпечує системність, передбачуваність і ефективність інвестиційної діяльності.

Інвестиційна стратегія підприємства виступає ключовим внутрішнім регулятором його інвестиційної діяльності. Вона забезпечує узгодженість між стратегічними цілями та реальними можливостями, сприяє мінімізації ризиків і підвищенню ефективності капіталовкладень. Науково обґрунтоване формування, регулярне оновлення та чітке впровадження цієї стратегії дозволяють підприємству забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Висновки. Отже, тема дослідження внутрішніх інструментів регулювання інвестиційної діяльності підприємств є актуальною як з наукової, так і з практичної перспективи. Аналіз методів і підходів до організації інвестиційної діяльності на мікрорівні дозволить розробити науково обґрунтовані рекомендації для підвищення її ефективності, активізації інвестиційної діяльності підприємств та забезпечення їх довгострокового розвитку.

Бібліографічний список

1. Василик О. Д. Державні фінанси: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 608 с.
2. Михайлова Л. І. Інвестиційна діяльність підприємств: навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2016. 320 с.
3. Савченко Т. І. Інвестиційна привабливість підприємства: методи оцінювання та шляхи підвищення. *Фінанси України*. 2021. № 6. С. 60–68.
4. Крамаренко Г. О. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 368 с.
5. Гець В. М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю. Київ : Наукова думка, 2018. 292 с.
6. Клименко С. М. Управління інвестиційною діяльністю підприємства: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2021. 240 с.

7. Мазаракі А. А., Алексєєв І. В. Фінансово-економічна оцінка інвестиційних проектів: теорія і практика. Київ : КНЕУ, 2017. 276 с.
8. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент. У 2 т. Т. 1. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2021. 528 с.

References

1. Vasylyk O. D. (2010). Derzhavni finansy [State finances]: pidruchnyk. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 608 s.
2. Mykhailova L. I. (2016). Investytsiina diialnist pidpriemstv [Investment activity of enterprises]: navch. posibnyk. Kyiv: KNEU, 320 s.
3. Savchenko T. I. (2021). Investytsiina pryvablyvist pidpriemstva: metody otsiniuvannia ta shliakhy pidvyshchennia [Investment attractiveness of an enterprise: assessment methods and ways to increase it]. *Finansy Ukrainy*. № 6. S. 60–68.
4. Kramarenko H. O. (2020). Investytsiinyi menedzhment [Investment management]: navch. posib. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia, 368 s.
5. Heiets V. M. (2018). Stratehichne upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu [Strategic management of investment activities]. Kyiv: Naukova dumka, 292 s.
6. Klymenko S. M. (2021). Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu pidpriemstva [Management of investment activities of the enterprise]: navch. posib. Kyiv: TsUL, 240 s.
7. Mazarakі A. A., Aleksieiev I. V. (2017). Finansovo-ekonomichna otsinka investytsiinykh proektiv: teoriia i praktyka [Financial and economic assessment of investment projects: theory and practice]. Kyiv: KNEU, 276 s.
8. Blank I. A. (2021). Investytsiinyi menedzhment. U 2 t. T. 1. Kyiv: Elha, Nika-Tsentr. 528 s.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2025

Volodymyr Tometsky

Postgraduate Student,

Private Higher Educational Establishment “European University”

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2271-2000>

INTERNAL REGULATION OF THE ENTERPRISE’S INVESTMENT ACTIVITIES

The article reveals the essence of investment activities of enterprises. It is determined that internal regulation of investment activities includes a complex of management decisions, procedures, mechanisms, methods and policies that are developed and implemented directly at the enterprise. It has been established that the internal instruments for regulating investment activities are: strategic investment planning, internal investment policy, methods of analysis and evaluation of investment projects, investment budgeting, control over the implementation of investment programs, internal audit and investment monitoring. It is substantiated that the investment strategy of an enterprise is one of the main internal instruments for managing investment activities. It determines the general direction, priorities, principles and volumes of investments within the framework of long-term development goals. The stages of an enterprise’s investment strategy are revealed: analysis of the external and internal investment environment, definition of strategic goals, assessment of the investment potential of enterprises, development of strategic directions for investment, establishment of criteria for assessing the effectiveness of investment projects, selection of a portfolio of investment projects, control and adjustment of the investment strategy. A scientific approach to assessing the investment potential of an enterprise is proposed, which is a prerequisite for developing an investment strategy as an internal regulator of investment activity. It is substantiated that the investment strategy is a tool that ensures the systematicity, predictability and efficiency of investment activities, consistency between strategic goals and real opportunities, contributes to minimizing risks and increasing the efficiency of capital investments, stable development in the long term in a competitive environment, and reduces the level of uncertainty and risk.

Keywords: investment activity, enterprise, internal regulation of investment activity, investment potential, investment strategy.